

EUROOPA KOHTU OTSUS

19. mai 1993*

Konkurents – Postimonopol –Kohaldamisala

Kohtuasjas C-320/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Tribunal Correctionnel de Liège'i (Belgia) esitatud taotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Paul Corbeau,

kahju hüvitamist nõudev tsiviilõiguslik pool: **Régie des Postes** (riiklik postiteenuse osutaja),

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 86 ja 90 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed C. N. Kakouris, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg ja J. L. Murray, kohtunikud G. F. Mancini, R. Joliet, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Diez de Velasco, P. J. G. Kapteyn ja D. A. O. Edward,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: ametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Paul Corbeau, esindaja: advokaat Luc Misson, Liège,
- Régie des Postes, esindaja: advokaat Edouard Marissens, Brüssel,
- Hispaania Kuningriigi valitsus, esindajad: ühenduse õiguslase ja asutustevahelise koordineerimise peadirektor Alberto Navarro González ja riiklik esindaja Euroopa õiguse asjade talitusest Miguel Bravo-Ferrer Delgado,
- Ühendkuningriik, esindaja: Treasury Solicitor's Department'i ametnik S. Cochrane,
- Iirimaa, esindaja: *chief state solicitor* Louis J. Dockery,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunik Giuliano Marenco, õigustalituse ametnikud Berend Jan Drijber ja Francisco Enrique González Diaz,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

kuulanud 2. detsembri 1992. aasta kohtuistungil ära Paul Corbeau, Régie des Postes'i, Ühendkuningriigi, keda esindab *barrister* V. Rose, Hispaania valitsuse, Kreeka valitsuse, keda esindavad õigusnõunikud V. Kontolaimos ja P. Athanassoulis, Itaalia valitsuse, keda esindab *avvocato dello stato* I. M. Braguglia, Iirimaa, keda esindab J. Cooke, SC, ja *barrister-at-law* B. Lenihan, ning komisjoni suulised märkused,

kuulanud 9. veebruari 1993. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

1. Tribunal Correctionnel de Liège (Liège'i kriminaalkohus) esitas oma 11. detsembril 1991 Euroopa Kohtusse saabunud 13. novembri 1991. aasta otsusega Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel neli eelotsuse küsimust asutamislepingu artiklite 86 ja 90 tõlgendamise kohta, et teha kindlaks postimonopoli käsitlevate Belgia eeskirjade vastavus nimetatud artiklitele.
2. Küsimused tõusetusid nimetatud kohtus pooleli olevas kriminaalmenetluses Liege'i ärimehe Paul Corbeau vastu, keda süüdistatakse postimonopoli käsitleva Belgia seadusandluse rikkumises.
3. Belgias on 26. detsembri 1956. aasta postiteenistuse seadusega (Moniteur Belge, 30.–31. detsember 1956, lk 8619) ja 6. juuli 1971. aasta seadusega Régie des Postes'i asutamise kohta (Moniteur Belge, 14. august 1971, lk 9510), antud avalik-õiguslikule juriidilisele isikule Régie des Postes kogu kuningriigis mis tahes kirjade kogumise, vedamise ja kättetoimetamise ainuõigus ning kehtestatud karistused selle ainuõiguse rikkumise eest.
4. Euroopa Kohtule saadetud põhikohtuasja dokumentidest ning talle esitatud kirjalikest märkustest ja suulistest argumentidest ilmneb, et hr Corbeau osutab Liège'i linnas ja selle ümbruses teenust, mis seisneb saatjatelt kirjade kogumises ja järgmise päeva keskpäevaks adressaatidele kättetoimetamises, tingimusel, et adressaat asub selles piirkonnas. Mis puudutab väljaspool seda piirkonda asuvate adressaatide postisaadetisi, siis need kogub hr Corbeau saatja asukohast ja saadab kohale posti teel.
5. Régie des Postes esitatud kaebuse peale otsustas Tribunal Correctionnel de Liège menetluse peatada kahtluse tõttu, kas kõnealused Belgia eeskirjad on kooskõlas ühenduse õigusega, ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - a) Millisel määral on selline postimonopol, nagu on korraldatud Belgia 26. detsembri 1956. aasta postimonopoli seaduse alusel, ühenduse õiguse praeguses

arengujärgus kooskõlas Rooma lepingu eeskirjadega (eelkõige artiklitega 90, 85 ja 86) ja sellest tulenevate, kõnealuses valdkonnas kohaldatavate eeskirjadega?

- b) Kui üldse, siis millisel määral tuleb sellist monopoli muuta, et see oleks kooskõlas selles valdkonnas ühenduse poolt liikmesriikidele kehtestatud kohustustega, eelkõige artikli 90 lõikega 1, ja sellest tulenevate, kõnealuses valdkonnas kohaldatavate eeskirjadega?
 - c) Kas ettevõtja suhtes, kellel on seadusjärgne monopol ja sellised ainuõigused, nagu on kirjeldatud 26. detsembri 1956. aasta Belgia seaduses, kohaldatakse EMÜ asutamislepingu artikli 90 lõike 2 alusel Euroopa konkurentsioiguse norme (eelkõige artikleid 7 ja 85–90)?
 - d) Kas sellisel ettevõtjal on turgu valitsev seisund ühisturu olulises osas Rooma lepingu artikli 86 tähenduses, seadusjärgsest monopolist või konkreetsetest asjaoludest tulenev seisund?
6. Kohtuistungis ettekandes on esitatud põhjalikum ülevaade põhikohtuasja asjaoludest, menetluse käigust ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalikest märkustest ning neid on edaspidi nimetatud või arutatud üksnes Euroopa Kohtu põhjenduste esitamiseks vajalikul määral.
7. Põhikohtuasja asjaolusid arvestades tuleb Euroopa Kohtule esitatud küsimusi mõista selliselt, et liikmesriigi kohus soovib sisuliselt teada saada, kas asutamislepingu artiklit 90 tuleb tõlgendada selliselt, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi õigusaktidega, millega antakse sellisele isikule nagu Régie des Postes kirjade kogumise, vedamise ja kättetoimetamise ainuõigus, on kriminaalkaristuse ähvardusel keelatud selles liikmesriigis asutatud ettevõtjal kõnealusel turul teatud spetsiifilisi teenuseid osutada.
8. Selliselt ümbersõnastatud küsimusele vastamiseks tuleb esiteks märkida, et sellist isikut nagu Régie des Postes, kellele on antud kirjade kogumise, vedamise ja kättetoimetamise ainuõigus, tuleb käsitleda ettevõtjana, kellele asjaomane liikmesriik on andnud ainuõigused asutamislepingu artikli 90 lõike 1 tähenduses.
9. Järgmisena tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohus on järjekindlalt sedastanud, et ühisturu olulises osas seadusjärgse monopoli staatuses olevat ettevõtjat tuleb käsitada turgu valitsevas seisundis ettevõtjana asutamislepingu artikli 86 tähenduses (vt otsuseid kohtuasjas C-179/90: *Merci Convenzionali Porto di Genova*, EKL 1991, lk I-5889, punkt 14; ja kohtuasjas C-18/88: *RTT v. GB-Inno-BM*, EKL 1991, lk I-5941, punkt 17).
10. Artikkel 86 kohaldub siiski üksnes ettevõtjate omaalgatusliku konkurentsivastase käitumise, mitte riikide kehtestatud meetmete suhtes (vt eelnimetatud otsust kohtuasjas *RTT v. GB-Inno-BM*, punkt 20).
11. Euroopa Kohus on varem sellega seoses sedastanud, et kuigi asjaolu, et liikmesriik on ainuõiguse andmisega loonud turgu valitseva seisundi, ei ole iseenesest vastuolus

artikliga 86, nõutakse asutamislepinguga liikmesriikidelt siiski, et nad ei võtaks vastu ega hoiaks jõus meetmeid, mis võivad kaotada nende sätete toime (vt otsust kohtuasjas C-260/89: ERT, EKL 1991, lk I-2925, punkt 35).

12. Seega on artikli 90 lõikes 1 sätestatud, et riigi osalusega ettevõtjate puhul, kellele liikmesriigid annavad eri- või ainuõigused, liikmesriigid ei jõusta ega hoia jõus mingeid meetmeid, mis on vastuolus asutamislepingus sisalduvate konkurentsieeskirjadega.
13. Seda sätet tuleb vaadelda koostoimes artikli 90 lõikega 2, milles on sätestatud, et ettevõtjad, kellele on antud ülesandeks üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamine, peavad alluma konkurentsieeskirjadele niivõrd, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine ei takista juriidiliselt ega faktiliselt nendele määratud eriülesannete täitmist.
14. Viimatinimetatud säte lubab seega liikmesriikidel anda ettevõtjatele, kelle ülesandeks nad annavad üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise, ainuõigusi, mis võivad takistada asutamislepingu konkurentsieeskirjade kohaldamist niivõrd, kuivõrd teiste ettevõtjate konkurentsi piiramine või isegi konkurentsi kaotamine on vajalik ainuõigustega ettevõtjatele antud eriülesannete täitmise tagamiseks.
15. Mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevaid teenuseid, siis ei saa vaidlustada, et Régie des Postes'ile on ülesandeks antud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine, mis hõlmab kirjade kogumise, vedamise ja kättetoimetamise kohustust kogu liikmesriigi territooriumil võrdsete tariifide ja ühesuguse kvaliteediga, sõltumata koha konkreetsest olukorrast või majandusliku tasuvuse määrast.
16. Seega tuleb kindlaks teha, mil määral teiste ettevõtjate konkurentsi piiramine või isegi selle kaotamine on vajalik selleks, et lubada ainuõiguse omanikul täita oma üldhuviülesannet, eelkõige kasutada majanduslikult vastuvõetavaid tingimusi.
17. Sellise kontrollimise lähtepunktiks peab olema eeldus, et kõnealuse ülesande saanud ettevõtja kohustus osutada teenuseid majandusliku tasakaalu tingimustes eeldab võimalust katta vähemtasuvates valdkondades teenuse osutamisel tekkivat kahjumit tasuvamates valdkondades teenuse osutamise arvelt ja seega õigustab see konkreetsete ettevõtjate konkurentsi piiramist majanduslikult tulutoovates valdkondades.
18. Teistel ettevõtjatel ainuõiguste omanikuga konkureerimise lubamine nende valitud valdkondades, kus ainuõigused kehtivad, võimaldab neil keskenduda majanduslikult tulutoovatele tegevustele ja pakkuda ainuõiguste omanikest soodsamaid tariife, sest erinevalt viimatinimetatutest ei pea nad majanduslikel põhjustel katma vähemtasuvates valdkondades teenuse osutamisel tekkivat kahjumit tasuvamates valdkondades teenuse osutamisel saadava kasumiga.
19. Konkurentsi kaotamine ei ole siiski õigustatud üldhuviteenustest eristatavate spetsiifiliste eriteenuste puhul, millega täidetakse ettevõtjate erivajadusi ja milleks

on vaja teatud lisateenuseid, mida tavaline postiteenuse osutaja ei osuta, nagu saatja asukohast postisaadetiste kogumine, kiirem või usaldusväärsem kättetoimetamine või sihtkoha muutmise võimalus vedamise ajal, kui need eriteenused ei kahjusta oma laadi ja osutamistingimuste nagu geograafiline piirkond, kus neid pakutakse, tõttu ainuõiguse omaniku osutatava, üldist majandushuvi pakkuva teenuse majanduslikku tasakaalu.

20. Siseriikliku kohtu pädevuses on otsustada, kas vaidlusalused teenused vastavad nendele tingimustele.
21. Seega peab vastus Euroopa Kohtule esitatud Tribunal Correctionnel de Liège'i küsimusele olema, et EMÜ asutamislepingu artikliga 90 on vastuolus, kui liikmesriigi seadusandluse, millega antakse sellisele isikule nagu Régie des Postes kirjade kogumise, vedamise ja kättetoimetamise ainuõigus, kohaselt on kriminaalkaristuse ähvardusel keelatud selles riigis asutatud ettevõtjal osutada teatavaid üldhuviteenusest eristatavaid spetsiifilisi eriteenuseid, millega täidetakse ettevõtjate erivajadusi ja milleks on vaja teatud lisateenuseid, mida tavaline postiteenuse osutaja ei osuta, ning kui need teenused ei kahjusta ainuõiguse omaniku osutatava üldist majandushuvi pakkuva teenuse majanduslikku tasakaalu. Siseriiklik kohus peab otsustama, kas põhikohtuasjas kõne all olevad teenused vastavad nendele tingimustele.

Kohtukulud

22. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Hispaania, Ühendkuningriigi ja Iirimaa valitsuse ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Tribunal Correctionnel de Liège'i 13. novembri 1991. aasta otsusega esitatud küsimustele,

otsustab:

EMÜ asutamislepingu artikliga 90 on vastuolus, kui liikmesriigi seadusandluse, millega antakse sellisele isikule nagu Régie des Postes kirjade kogumise, vedamise ja kättetoimetamise ainuõigus, kohaselt on kriminaalkaristuse ähvardusel keelatud selles riigis asutatud ettevõtjal osutada teatavaid üldhuviteenusest eristatavaid spetsiifilisi eriteenuseid, millega täidetakse ettevõtjate erivajadusi ja milleks on vaja teatud lisateenuseid, mida tavaline postiteenuse osutaja ei osuta, ning kui need teenused ei kahjusta ainuõiguse omaniku osutatava üldist majandushuvi pakkuva teenuse majanduslikku stabiilsust. Siseriiklik kohus peab otsustama, kas põhikohtuasjas kõne all olevad teenused vastavad nendele tingimustele.

